

Warszawa, dnia 28.09. 2022 r.

PREZES
Instytutu Pamięci Narodowej
Komisji Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu

dr Karol Nawrocki

BPIII-0221-19(3)/22

Pan
Aleksander Pocię
Przewodniczący
Komisji Praw Człowieka,
Praworządności i Petycji
Senatu RP

W związku z zaproszeniem na 202 posiedzenie Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji, które odbędzie się w dniu 4 października 2022 r., Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi, zwany dalej „Instytutem”, przedstawia stanowisko odnoszące się do petycji dotyczącej podjęcia inicjatywy ustawodawczej, zmiany w art. 3 w pkt 2 ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1255), zwanej dalej „ustawą o działaczach opozycji”, (P10-39/22):

Wnoszący petycję postuluje o zmianę w art. 3 w pkt 2 ustawy o działaczach opozycji w ten sposób, że zgodnie z intencją wskazaną we wniosku, osobą represjonowaną z powodów politycznych miałyby być osoba, która w okresie od dnia 1 stycznia 1956 r. do dnia 31 lipca 1990 r. „przez okres powyżej 30 dni pełniła zasadniczą służbę wojskową lub czynną służbę wojskową w ramach ćwiczeń wojskowych, do której odbycia została powołana z przyczyn politycznych za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce, jeżeli w miejsce tej służby została

1/3

#MojaNIEPODLEGŁA.

doprowadzona przez funkcjonariuszy Wojskowej Służby Wewnętrznej lub Milicji Obywatelskiej.”. Stanowi to więc zawężenie dotychczasowego pojęcia osoby represjonowanej z powodów politycznych wyłącznie do osoby, która czynnie przeciwstawiła się nakładanej na nią dolegliwości w postaci przymusowego pełnienia zasadniczej służby wojskowej lub czynnej służby wojskowej w ramach ćwiczeń wojskowych.

Wnoszący petycję wskazuje w uzasadnieniu, że proponowana zmiana usunie błąd zmniejszający poczucie sprawiedliwości osób doprowadzonych z użyciem przymusu bezpośredniego w stosunku do osób, które stawily się „dobrowolnie, nie podejmując żadnego ryzyka ponoszenia konsekwencji wynikających z niestawiennictwa do służby”. Nie można zgodzić się ze wskazaną argumentacją. Należy uwidocznic, że powołanie do pełnienia zasadniczej służby wojskowej lub czynnej służby wojskowej w ramach ćwiczeń wojskowych, następowalo wskutek wcześniejszej działalności powołanego na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce. Była to więc w istocie jedna z form represji za czyny niepożądane przez ówczesne władze. Wnioskodawca proponowaną zmianą przesuwá granicę nadania statusu osoby represjonowanej, przez co może doprowadzić do sytuacji, w której umniejszone zostaną zasługi na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce, a główną przesłanką nadania statusu osoby represjonowanej będzie fakt czynnego oporu przeciwko formom represji.

Odnosząc się więc do wskazywanego przez wnioskującego poczucia niesprawiedliwości należy powtórzyć uzasadnienie opinii Instytutu przedstawiane podczas 185 posiedzenia Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji (P10-10/22), że zasada równości, określona w art. 32 Konstytucji RP oraz wypracowana wieloletnia doktryna wskazuje, że równość dwóch lub więcej podmiotów polega na ich przynależności do co najmniej jednej i tej samej klasy, wyróżnionej ze względu na określoną cechę istotną (relewantną)¹. Wyprowadza się stąd ogólną normę polegającą na tym, że podmioty znajdujące się w podobnej sytuacji powinny być traktowane w sposób podobny, a podmioty znajdujące się w sytuacji odmiennej w sposób odmienny. W art. 32 ust. 1 Konstytucji RP chodzi więc o równe traktowanie podmiotów znajdujących się w tej samej sytuacji prawnej². Cechą

¹ W. Sadurski, Równość wobec prawa, s. 52; zob. też poglądy doktryny, które wskazuje J.B. Falski, Konstytucyjna zasada równości, s. 95–98

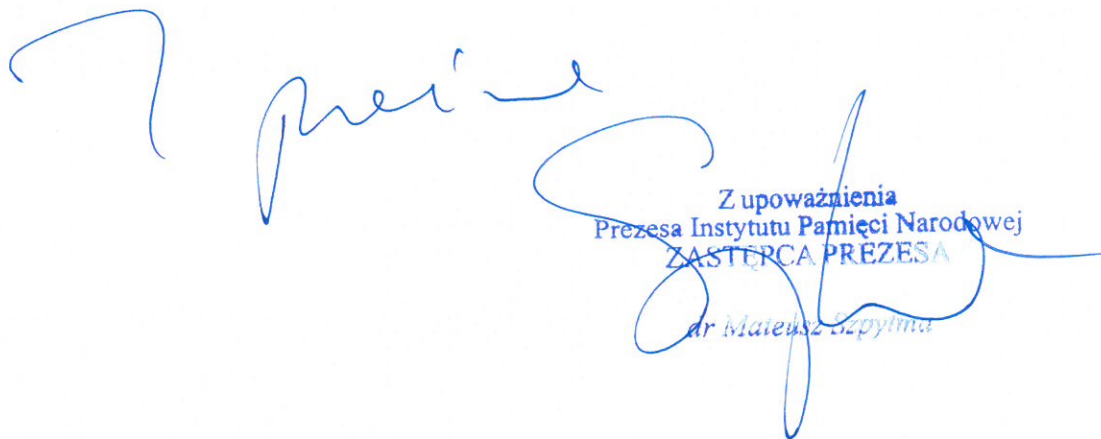
² Zob. uchw. SN(7) z 16.3.2000 r., I KZP 56/99, OSNKW 2000, Nr 3–4, poz. 19

relewantną osób ubiegających się o przyznanie statusu osoby represjonowanej z powodów politycznych są reperkusje ze strony państwa ze względu na ich działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce.

Wnoszący petycję podkreśla również poczucie krzywdy osób działających na rzecz niepodległości Polski, które wykazały odwagę nie stawiając się do służby w LWP po otrzymaniu karty powołania, poszukiwanych bezskutecznie listem gończym, co do którego nie zachowały się dowody w archiwach. Należy w tym miejscu wskazać trafną tezę wyroku NSA z dnia 10 lutego 2022 r.³, że powszechne rozumienie represji politycznych, które jest również bliskie Instytutowi, jest znacznie szersze niż przyjmowane przez ustawodawcę w art. 3 ustawy o działaczach opozycji, jednakże ustawodawca enumeratywnie wymienia okoliczności, jakie muszą zachodzić wobec osoby, by przyznać jej status represjonowanego. Poczucie osobistej krzywdy, doznanej traumy, cierpienia, utrudnień życiowych w tamtym czasie nie zostały uznane przez ustawodawcę za przesłankę umożliwiającą uzyskanie przedmiotowego statusu.

Mając powyższe na uwadze w ocenie Instytutu niezasadnym jest zawężanie przesłanek nadawania statusu osoby represjonowanej w taki sposób, aby objęły one jedynie osoby, które zostały doprowadzone w miejsce pełnienia służby przez funkcjonariuszy Wojskowej Służby Wewnętrznej lub Milicji Obywatelskiej.

Z upoważnienia
Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej
ZASTĘPCA PREZESA
dr Mateusz Szpytma

---

³ III OSK 4841/21